

KAPRONCZAY KÁROLY

JELES MAGYAR GYÓGYSZERÉSZEK

A XIX. század közepén megélénkült a hazai gyógyszerészi közélet, ami már nemcsak a képzés és a továbbképzés kérdésköre körül összpontosult, hanem a szakmai publikálás és a sajtón keresztüli érintkezés fórumai is kiépültek. 1848-ban *Láng Adolf Ferenc* (1795–1863) Nyitrán megalapította a „Gyógyszerészi Hírlap”-ot, az első magyar nyelvű szaklapot, amely néhány szám után megszűnt, hiszen a forradalom éve nem kedvezett a szakmai tudományos közélet ilyen fórumának. Láng Adolf kora egyik legnagyobb botanikusa volt, az itt elért eredményei alapján a Magyar Tudományos Akadémia 1858-ban levelező tagjainak sorába hívta.

Felletár Emil (1834–1933) Kátay Gáborral (1831–1878) együtt megírta az első magyar nyelvű gyógyszerészeti tankönyvet, majd az Országos Bírósági Vegytani Intézet igazgatójaként megalapozta a magyar kriminológiát. Szerepe volt a „Tiszaeszlári per”-ben, bebizonyította a védelem álláspontját.

Schëdy Sándor 1862-ben megalapította a „Gyógyszerészi Hetilap”-ot, az első hosszú életű szakmai újságot. Közel negyven évig szerkesztette a lapot, amely a szakmai hírek és a gyógyszerésztársadalom eseményeit adta közzé.

A gyógyszerészi társasági élet szervezőjeként vált neves gyógyszerésszé *Ráth Péter* (1812–1873), aki a szabadságharcban mint nemzetőrszázados vett részt, a kiegyezés után pedig országgyűlési képviselő lett. Az Országos Gyógyszerészi Egyesület első elnöke, a közegészségügyi törvény egyik előkészítője is volt. Kezdeményezte, hogy a gyógyszertárak az állam felügyelete alatt működő közegészségügyi intézményekké váljanak.

A kor legnagyobb hazai gyógyszerésze *Than Károly* (1834–1908) volt, az első magyar gyógyszerkönyv szerkesztője, az MTA

tagja, a pesti orvosi iskola neves egyénisége. Iskolájának neves tagja *Winkler Lajos* (1863–1934), az MTA tagja, Than Károly tanszéki utóda volt, a magyar gyógyszerészi kémia megalapítójaként szerzett világhírnevet magának. Ezt az irányzatot követte a Műegyetemen *Ilosvay Lajos* (1851–1936) egyetemi tanár, az MTA tagja.

Sztankay Aba (1868–1936) vezette be a gyógyászatba a kreatinált csersavas fehérjét, mindmáig használatos bélfertőtlenítő hasmenésgátlót. 1928-ban Debrecenben magántanári fokozatot kapott.

Karlovsky Geyza (1860–1936) korának sokoldalú gyógyszerésze volt, aki a gyakornoki vizsga (1877) letétele után Kecskeméten, magánúton bevégezte gimnáziumi tanulmányait és leérettségizett. Ezután (1879) beiratkozott a pesti egyetem gyógyszerészképzésére, 1881-ben gyógyszerészetből mesteri oklevelet szerzett. Közben 9 féléven át medicinát is hallgatott. 1892-ig Than Károly tanársegéde volt, majd a „Gyógyszerészi Közlöny” szerkesztője lett. Pártatlanul foglalt álláspontot a tulajdonosok és a gyógyszerértári alkalmazottak vitájában. Az első világháború után Budapesten – a Rákóczi úton – gyógyszerterápiát nyitott, mivel a Közlöny anyagi alapjai megsemmisültek. A korabeli gyógyszerésztársadalom tekintélyes egyénisége volt, felfogása szerint a gyógyszerterápia-tulajdonjog személyre kell, hogy szóljon, nehogy a patika eladhatóvá váljon. Törvényjavaslatot dolgozott ki előléptetési és önállósodási rendszerére. 1914-ben neki köszönhetően a sztrájkban részt vett gyógyszerészeket nem bocsájtották el állásukból. Jeles szépíró is volt, ő rendezte sajtó alá Than Károly „Feladatok könyve” c. munkáját is. 1893-tól szerkesztette a *Csurgay Kálmán* (1834–1893) alapította (1885) „Gyógyszerészi Közlöny”-t, amelyben maga is számos tanulmányt írt, általában név nélkül. 1936-ban az Országos Gyógyszerészi Egylet Karlovsky Geyza emlékérmét alapított.

Az adott időszak jeles magyar gyógyszerészei közül többen rokon területen fejtették ki tevékenységüket. *Müller Bernát* (1810–1901) gyógyszerész – Semmelweis Ignác édesanyjának legfiatalabb testvére – kora jeles botanikusa, flórakutatója volt, aki előbb német, majd a pesti egyetem magántanára volt. Kortársa volt *Fausser*

Antal (1810–1883) gyógyszerész, pesti gyógyszer-tulajdonos, aki jeles gyógyvízkutató és elemző volt. *Jármay Gusztáv* (1816–1900) ugyancsak pesti gyógyszer-tulajdonos volt, valamint a homeopata gyógymód egyik követője, a gyógyszerészi társadalom szervezőjeként tisztelték. Többen a gyógyszergyártár és kereskedelem szervezői lettek: *Wagner Dániel* (1800–1890) pesti gyógyszerész a szabadságharc idején a Batthyány- és Szemere-kormány gyógyszerészeti referense volt, majd 1867-ben ebből jött létre a Központi Magyar Gyógyszerészeti és Művegyészeti Rt., amely nem volt hosszú életű, de a hazai gyógyszeripar első kezdeményezésének tekinthetjük. *Török József* (1824–1899) gyógyszerész, a pesti Szent Lélek Patika tulajdonosaként (1843) megszervezte a hazai gyógyszer-nagykereskedelem alapjait. *Egger Leo* (1866–1925) a gyógyszerészi képzés megszervezése után vegyészeti tanulmányokat folytatott, később gyógyszervegyészeti gyárat (1903) alapított. Hasonló úton járt *Győry István* (1861–1954) gyógyszerész, vegyész, aki később a Kertészeti Főiskola vegytanára lett és kiépítette a hazai konzervgyártást.

Híres vidéki gyógyszerész volt *Katona Zsigmond* (1828–1902) Kecskeméten, *Zoltán Béla* (1868–1933) Békéscsabán, míg a tudományos pályán nagy eredményeket ért el *Muraközy Károly* (1859–1915) egyetemi tanár; *Jakabházy Zsigmond* gyógyszerkutató, egyetemi tanár; *Matolcsy Miklós* (1869–1938) gyógyszerész, egyetemi tanár; *Mozsonyi Sándor* (1869–1976) egyetemi tanár; *Schenek István* (1830–1899) akadémikus. *Sztupa György* (1812–1900) gyógyszerész részt vett a szabadságharcban, majd 1867 után országgyűlési képviselő lett. Ezt a pályát futotta be *Ráth Péter* (1810–1873) tabáni gyógyszerész, nemzetőr százados, aki 1867 után képviselő és az Országos Gyógyszerészeti Egylet alapító elnöke volt.